

Lst izhaja
dvakrat na mesec.

Posamezna št. 75 p

Naročnina
mesečno 1.50Rokopis se n
vračajo.Nefrankirana pisma
ne sprejemajo.Državna licejska knjižnica
Ljubljana

RAJNI INVALID

Poština plačana
v gotovini.Uredništvo in
upravnštvo v
Št. Peterski
vojašnici. **Glasilo izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.**

Novo upanje.

Našim čitateljem je že znano, da smo dobili pred kratkim novo vlado, ki jo je sestavil g. Ljuba Davidovič. V polemiko in kritiko posameznih kabinetov se mi ne spuščamo, ker nimamo zato interesov, nam gre le zato, kdaj se bodo našli vodilni faktorji, ki bodo uresničili naše dolgoletne želje in rešili eksistenčno vprašanje vojnih žrtev.

Vse vlade so to poskušale in so imele v svojih programih sprejetje invalidskega zakona, katerega so pa potem popolnoma prezrle.

Nobena ni mogla najti v državi dovolj sredstev, da bi mogla na njih temelju izdati pošten in pravičen stalni invalidski zakon.

Rešile so veliko manj važnih vprašanj, ki zahtevajo velikih državnih izdatkov; državna imovina je trošena celo za breznačajne stvari. Vprašanje vojnih žrtev pa se kljub dolgoletnemu jadikovanju in ko je že splošno znano ter se vidi, kako slabo se godi invalidom, vdovam in sirotam v naši državi, odklada iz enega leta v drugo. Mesto, da bi priznali vsakemu svoje pravo po situaciji, ki mu jo je napravila vojna in mu nudili primerno pomoč sorazmerno po stanju, postopajo z redukcijami po načinu, po katerem so delale specialne komisije in kakor misli v bodoče rešiti invalidsko sodišče v Beogradu.

Namen je razredčiti z vsemi mogočimi predpisi in postopani vrste vojnih žrtev, da ne bodo imele priliko zahtevati nobene zaščite več. Po tej poti naj se reši vprašanje vojnih žrtev.

Taka politika je zelo krivična in njeno postopanje skrajno nesocialno. Ako bo tudi sedanja nova vlada izvajala ta smoter in tako reševala vprašanje vojnih žrtev, ga ne bo pravično rešila.

Sedanja vlada izjavlja, da hoče rešiti v prvi vrsti vprašanje vojnih žrtev, toda ne samo »pro forma«, temveč temeljito in kakor zahtevajo interesi in dostojanstvo države. Rešiti ga hoče za stalno.

Veseli nas, da čujemo take izjave, ki naj bodo naše novo upanje.

To upanje pa naj ne bo tako, kakor so bila naša poprejšnja.

Naj se vendar enkrat uresniči dolgoletna borba udruženja vojnih invalidov za položaj vojnih žrtev.

Uvideli bomo kmalu položaj, saj udruženje ima vedne stike z vsakokratnimi funkcionarji, ker ob vsaki priliki intervenira povsod za dosego pomoči. Hočemo videti delo sedanjega kabineta in njegovih posameznih oseb. Naše nade se izpolnjujejo v tem, da smo imeli priliko že spoznati posamezne delavce na katere se zanašamo.

Med njimi je sedanji ministrski predsednik g. Ljuba Davidovič, ki je lani oktobra meseca obrazložil svoje mišljenje o invalidskem vprašanju v beograjskem glasilu »Ratni Invalid«. Uverjeni smo, da bo imel danes enako mišljenje, ki ga bo hotel uveljavljati s pomočjo svoje vlade. Pri tem naj tudi omenimo, da se je g. Davidovič lani temeljito zavzel za to, da niso bili reducirani iz državnih invalidi. Iz tega se vidi, da se moremo zanašati na njegovo oporo.

Kakor čujemo, se misli sedanja vlada takoj poprijeti dela za rešitev vprašanja vojnih žrtev.

Zaznali smo, da je postavila za avtorja novega načrta invalidskega zakona g. dr. Ježa. Vsem so že znane vrline tega gospoda in zasluge na polju našega vprašanja.

Da ga za to visoko cenimo in priznavamo, smo pokazali na letošnjem kongresu v Ljubljani, kjer smo ga izvolili radi zaslug pri našem vprašanju, za častnega člana udruženja.

Zato imamo v g. dr. Ježa, ki je postal takorekoč naš tovariš polno zaupanje, da bo storil pravičen načrt invalidskega zakona. Konstatiramo, da se on udeležuje cel čas v udruženju, kjer se je posebno polotil ureditve naših zadržug. Naše upanje toraj ni neupravičeno, da bo med njim in udruženjem doseženo glede zakona kar bo mogoče. Pričakujemo nadaljnega dela, pogoji so dani, da lahko dobimo v kratkem naš tako dolgo in težko pričakujoč stalni invalidski zakon.

Pri tem naj vodita novo vlado uvidevnost in pravilna presoja, ne pa neutemeljene, nesmotre ne redukcije, s katerimi se tira nedolžne žrtve neupravičeno v propast.

Nepriznanje zdravljenja.

V zadnjem času so se čule pritožbe, da se invalidom, ki so zaradi svojih hib manj kot 20% delanezmožni, noče nuditi zdravljenja na državne stroške.

Izvršni odbor je o tem interveniral ter je dobil odgovor od ministrstva za socialno politiko iz Beograda, da za take nima zakonske podlage. Ta odločba je napačna, ker predpisuje člen 9. pravilnika k začasnem invalidskem zakonu, da gre invalidu pravica do brezplačnega zdravljenja za vse hibe, ki izvirajo iz vojne službe, ako se iste poslabšajo tudi, ako invalidova ne sposobnost ne znaša 20 odstotkov.

Razumljivo je, da nihče ne more imeti stroškov za zdravljenje, ako ni sam kriv svoje hibe, temveč jo je dobil pri izvrševanju dolžnosti in službe. V tem oziru ne more biti nobenega birokratičnega izgovora, ker nima 20% ni invalid po zakonu.

Samo ta pojm ne more odvzeti popolnoma vsega, ker vendar stoji v gori omenjenem členu pravilnika čisto pravična določba tudi za take invalide, ki sicer res niso invalidi, lahko pa zmiraj še postanejo. Kdo ve, kako se lahko poslabša komplicirana ali zastarela hiba.

Vzemimo na primer kal tuberkuloze, drobce v telesu, začetek revmatizma, vse to lahko rodi težke posledice. Ako primerjamo, da ima precej težko tuberkulozen invalid pri nas kvečjemu 20 do 30% delanezmožnosti, moramo priznati, da je ocena precej stroga.

Imamo dosti invalidov, ki ob času pregleda niso bili v velikem štadiju nezmožnosti, pozneje

so pa postali. Ali naj se danes sami zdravijo na lastne stroške?

Ali pa ako so zavarovani pri bolniški blagajni in se konstatira, da izvirajo njihove hibe iz vojne? Vsak zdravnik jih bo zavrnil na pomoč po invalidskem zakonu.

Stvar ni tako malenkostnega značaja, ako vzamemo, koliko stane v današnjih razmerah zdravljenje in oskrba. Znanih nam je zadnji čas že precej slučajev poslabšanja hib invalidom, ki niso radi premalih procentov zaščiteni po invalidskem zakonu. Lahko pa dokažejo, da izvirajo njihove hibe iz vojne.

Nekaj prošelj, ki so jih vložili za brezplačno zdravljenje je bilo zavrženih.

Vendar pa so imeli s pričevali uradnih zdravnikov dokazano poslabšanje vojnih hib.

Ker odločba ministrstva za socialno politiko ni utemeljena, ker ona nikdar ne more spreminjati zakona, je izvršni odbor napravil ugovor ter ga popolnoma s konkretnimi dokazi vtemeljil. Pričakuje odgovora, ki ga še ni prejel. Udruženje nikakor ne more prepustiti, da bi se tako postopalo z invalidi, ki so po nedolžnem izgubili svoje zdravje in bo izvojevalo, da se vpoštevajo predpisi, ki so že sami ob sebi razumljivi.

Vendar ne bomo prišli danes pri vsem postopanju z invalidi tako daleč, da jim bomo odrekli celo samaritansko delo, kar bi bilo tako, kakor puščati ranjence na bojnem polju svoji usodi.

Našemu sobojevniku g. dr. Ježu!

Dolga leta obupa in žalosti so že za nami. Kakor »Ahasverji« se plazimo preganjani po svetu išoč svoj »staro pravdo«. Skoro se ne zavedamo več, kako je bilo, ko smo bili še v polni moči življenja. Včasih nam pride vendar še v spomin čas onih srečnih dni brez takega gorja in bede. Toda to je v naših dušah le rahel vetriček, ki odpihlja brez da bi kaj prinesel. Okoli nas se plazijo nevidne pošasti, ki nas uničujejo duševno in telesno. Hočejo izpiti vso našo kri, ako prav smo je že dosti dali. Pojemamo, z bleddimi ustnicami ponavljamo želje po življenju. Uničena je vojska, na tleh ležijo vsi nekdanji slavni borci, omagani pozabljeni, kakor listje in trava po dežju in toči. Nevihta je že zdavnaj minula. Polagoma se dvigajo in vstajajo upognjene, potlačene bilke, oni ki še niso izgubili zavesti pomagajo vstajati uničenim bratom in sestram. Slabotno, toda dovolj glasno se sliši iz njih ust: »Bratje po krvi, bratje v trpljenju od Triglava do Vardarja, vstanite!« V »Jerih« trobi polmilijonska množica. Strnila se je velika družina vojnih žrtev. Hoče koščkov kruha, da uteši glad in vode, da omoči posušene ustnice. Pet let, dolgih, pustih, praznih. — Marsikdo je že utihnil za vedno. Nadomesti ga drugi. Saj se je vrnil iz vojske navidezno zdrav, imel pa je v sebi kal bolezni, ki je ni občutil, a danes ga je prisilila, da se pomeša med ono množico, ki nosi naslov »vojne žrtve«. Tako narašča družina večja in močnejša. Iz sredine se dviga visoko prapor s sliko ranjenega borca in množica kliče in kaže:

Zakon! Zakon!

Letos sredi junija je plapolal tak prapor po prestolici Slovenije beli Ljubljani. Ljudje so obstajali po ulici, ko so opazovali pohod proti »Kazini«. Tam je bil zbor. Očesa so bila solzna ob pogledih na čvrste postave-pohabljenе. Slepega poročnika je vodil za roko tovariš brez noge in se opiral sam na palico. Po kavarni so se leno dvigale tolste postave iz udobnih sedežev in z mrkimi pogledi motrile čuden sprevod. Kaj hočejo ti ljudje? Smehljali so se. Spomnili so se na vojno, a ne na našo prelito kri, temveč na svoje blagostanje. »Škoda, da ni več vojne, takrat smo nekaj zaslužili.«

In kmalu se je v dvorani pričelo debatirati. Dvignil se je slepec in zaklical »Zakon«. Drugi in tretji je ponavljal isto. Hočemo življenja. Doma pa je nestrpno pričakovala masa poročil sklepov in dejanj. Vrnili smo se. Žarek upanja in nade je zopet nastopil med člani in članicami. In ko so prebirali »Vojnega Invalida«, so našli v njem govor, ki je izšel iz ust človeka poštenjaka, ki se vleče za to ubogo rajo, dasi ni iz njenih vrst. To so bile besede g. dr. Ježa, ki so otrnile solze. Pozna naše gorje in bedo, a ne samo z besedo, pokazal je tudi z dejanjem. Stopil je med vrste in razodel svoje čute.

Zato je tukajšnji odbor sklenil, da Vam g. dr. Jež, kot sobojevniku častnemu tovarišu izreče v imenu članstva, osobito članic, globok izraz hvaležnosti s prošnjo, da ostanete še nadalje naš tolažnik, zagovornik in rešitelj. Delo in duh Vaš bo živel med nami in zadnja beseda vsakega izmed nas bo »Tisočera Vam hvala!

Podružnica Udruženja vojnih invalidov v Celju.

Čuvanje imovine.

Na prvi plenarni seji dne 12. in 13. julija t. l. je bila sprejeta sledeča odločba:

V krajih, kjer ni invalidske zadruga, se mora denar hraniti pod imenom dotičnega odbora ter ga izplačati šele tedaj, kadar se bo v dotičnem kraju ustanovila zadruga.

Po sprejemu te odločbe izvolite obvestiti vse področne odbore ter jih opozoriti, da ono gotovino, katero hranijo po denarnih zavodih ali

pa privatno, vložje pri najbližjih invalidskih zadrugah, da se bo moglo iz njega dajati invalidom posojila pod zadostnimi pogoji.

Za središnji odbor:

Tajnik *Mil. Mrvaljević* l. r.

Beograd, 31. avgusta 1924, štev. 4.086.

Pripominjamo, da se steka pri nas itak ves denar namenjen za zadrug v poseben fond, ki stoji nedotaknjen pri izvršnem odboru. Ako bi imela kaka podružnica specijelno za zadrugo namenjeno bodisi iz kateregakoli dohodka votirano vsoto, naj jo izroči v dotični fond pri izvršnem odboru. Pri nas sploh ni nameravana kreditna zadruga, da bi dajala posojila posameznikom, temveč obrtna, ki bo kolikor mogoče centralizirana za celo Slovenijo.

Izvršni odbor.

Apel na okrožna sodišča.

Po dolgotrajnem razmotrivanju vprašanja, kdo je v bodoče kompetenten priznavati pokojnine vojnim žrtvam, se je vendar prišlo do tega, da so se vsi dotični akti porazdelili med okrožna sodišča v Novem mestu, Celju, Mariboru in deželno sodišče v Ljubljani. Vse to je trajalo skoro dve leti, seveda po zaslugi od zgoraj, ker sodišča niso mogla nič storiti, ako niso aktov prejela.

Upamo, da bodo okrožna sodišča čimpreje rešila prejete akte. Uvidela bodo kot taka, da nikakor ne gre naprej prepuščati tako nevzdržno stanje, ker govori avstrijski zakon, po katerem prejemamo v Sloveniji pokojnine, da je invalidska pokojnina vsak mesec v naprej plačujoč pripadek, ki ga mora vsakdo prejeti.

Po naših podružnicah čujemo enoglasne in čisto upravičene pritožbe nad sedanjim stanjem ker ljudje že po mesece in leta ne prejemajo pokojnin.

Nadejamo se, da vsaj v Sloveniji, kjer vsa administracija po navadi točno posluje, ne bo več teh groznih nedostatkov glede naših pokojnin, ker se bo vendar poleg drugih točnosti znalo tudi to urediti, ako so prav centralne uredbe precej zmešale.

Apeliramo toraj na okrožna sodišča, da se za stvar zavzamejo.

Radi oprostite davkov.

K naši notici objavljeni v »Vojnem Invalidu«, v kateri smo citirali odlok ministrstva financ glede oprostite davkov, objavljamo naknadno, da finančni uradi pri nas niso hoteli upoštevati vložjenih prošelj. Radi tega smo intervenirali pri Središnjem odboru, ministrstvu financ v Beogradu in delegaciji ministrstva financ v Ljubljani. Ista nam je poslala odlok z dne 11. avgusta t. l., štev. A I. 1980 ex 1924, ki se glasi dobesedno tako-le:

»Na Vašo vlogo sporočam, da nisem dobil glede osloboditve popolnih invalidov od osebnih davkov od ministrstva financ nikakega odloka.

V zakonskih predpisih, veljavnih za Slovenijo, to je v zakonu o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. štev. 220, odnosno v ostalih poznejših zakonskih določbah, ki se tičejo osebnih davkov, kolikor veljajo ti za Slovenijo, ni za invalide nikake posebne oprostite določene. Pač pa ima tako določbo zakon o neposrednem porezu, ki velja za ozemlje bivše kraljevine Srbije. V členih 73. in 74. (točka e) tega zakona je določba, da se »lica oglašena invalidskim sudom za potpune invalide« oslobodjavajo od ličnog poreza (6 dinara s glave na glavu). Tega ličnega (osebnega) poreza imenovanega tudi porez na ličnost (čl. 71.), ni zamenjavati z ostalimi davki, ki spadajo po zakonu, veljavnem v Sloveniji, v kategorijo osebnih davkov, zlasti pa ne z dohodnino, ki je srbski zakon o neposrednem porezu niti ne pozna.

Želji p. n. udruženja, da potrebno ukrenem v tem smislu, da naj podrejena davčna oblastva sprejemajo in rešavajo take prošnje, torej zaenkrat ne morem ustreči, pač pa poročam sočasno o predmetu ministrstvu financ s prošnjo, da zadevo p. n. udruženja in če treba tudi finančnim organom natančneje pojasni, odnosno, da dá delegaciji točna pojasnila in navodila, kako je interpretirati razpis Generalne direkcije neposrednih poreza od 7. maja 1924, štev. 12.339.

Za delegata: *Bonać* l. r.

Narodna manifestacija v Prekmurju.

Organizacija Prekmurskih dobrovoljcev je izvršila dne 10. t. m. v Beltincih zelo lepo manifestacijo z ljudskim taborom v počaščenje proslave za osvoboditev Prekmurja izpod tujege jarma. Na to prireditve je bil vabljen tudi Izvršni odbor ter Središnji odbor našega Udruženja. V imenu celokupnega udruženja je bil pooblaščen radi slabih prometnih zvez za zastopnika vojnih žrtev tov. Josip Grča, tajnik podružnice v Dol. Lendavi. Nastopil je na ljudskem taboru z lepim govorom, katerega kratko vsebino prinašamo tukaj našim čitateljem. In sicer je govoril:

Centeni zborovalci!

Častna naloga mi je pozdraviti Vas, slavitelje 5-letnice osvobođenja Prekmurja s strani naše organizacije, to je Udruženja vojnih invalidov kraljevine SHS.

Beseda »Invalid« ni baš prijetna in vzbuja v marsikateremu trpka čutila. Toda baš invalidi smo tisti, ki smo žrtvovali svoje zdravje, da se je iz razvalin strašne svetovne vojne dvignila naša velika in krasna domovina. V tem znamenju upam, da Vam bode pozdrav zastopnika invalidov dobrodošel.

Danes praznujemo 5-letnico, odkar so naše po celem svetu znane, hrabre in zmagonosne čete priključile tudi ta lep prekmurski kraj naši lepi domovini Jugoslaviji. Naj mi bo dovoljeno tudi v lastnem imenu kot bivšemu dobrovoljcu povdariti razveseljivo dejstvo, da je bila ravno naša idealna neustrašena omladina, ki se kljub grozotam in izčrpanju skoro vseh moči ni ustrašila pohoda, s katerim je mnogo pripomogla k osvoboditvi Prekmurja. Dobrovoljci so bili, ki se niso zbal ne trudov, ne težav in so bil ta že skoro pozabljeni severni del naše domovine osvobođen. Precej naših mladeničev je nestrašeč se boja proti svojem tisočletnemu tinašlu pri tej sveti rodoljubni nalogi prerano smrt, nekaj jih je ostalo invalidov, zato se danes, ko praznujemo vesel dogodek osvobođenja našega Prekmurja, obenem spominjamo tudi žrtev, ki so za ta cilj padle, odnosno trpele, katere žrtve znamo baš mi invalidi najbolj ceniti. Bodi tem žrtvam narodnega prepričanja in mladeniške navdušenosti ohranjen najlepši spomin, kateremu dajemo izraza s tem, da jim zakličemo trikratni slaval!

Naše gibanje.

Čevlji za člane. Podružnica ljubljanska ima še vedno dovolj čevljev v zalogi, katere iz prijaznosti nakloni po znižanih cenah tovarna Polak v Ljubljani. In sicer se dobi po izbiri vsakovrstne kvalitete in številke moških, ženskih ter otročjih čevljev. Članstvo naj se poslužuje nakupa teh čevljev po znižani ceni, ker je priznana ugoden za vojne žrtve. Tudi zunanje podružnice lahko vpeljejo to akcijo in naj se obrnejo na ljubljansko podružnico. Seveda se izročajo čevlji le proti takojšnjemu plačilu.

Zemlja za invalide v Vojvodini. Kakor doznavamo iz listov, so vojvodinske občine razdelile precej svojih zemljišč med vojne invalide. Na ta način so odpomogle marsikomu do poštenega preživljanja in ga postavile na noge. Seveda je v Vojvodini zemlje dovolj na razpolago in se v tem oziru ne more meriti s Slovenijo. Pri nas pa imamo poleg občanov tudi revne občine, ki ne morejo invalidom nuditi druge zemlje, kakor nad grobovi. Pač pa bi državna agrarna reforma v velikih krajih lahko sparcularala precej za invalide.

Znižane cene. Brivca Ferkula & Zidar v Ljubljani na Ambroževem trgu (poleg gostilne pri konjičku) sta dovolila vsem vojnim invalidom znižane cene za britje, striženje in vse druge brivske posle. Dala sta povprečno 40% popusta invalidom. Vsak invalid, ki prihaja v brivnico, naj se izkaže s člansko knjižico ali uverenjem in dobil bo popust. Priporočamo gori navedeno brivnico vsem našim tovarišem, kjer najdejo ugodnost popusta. Pripomnimo, da je tov. Zidar vojni invalid. Tudi tovariši izven Ljubljane dobe to ugodnost, ako pridejo po poslilih v Ljubljano.

Pošiljanje prošelj. Središnji odbor objavlja vsem odborom, da ne bo vpošteval nobene vloge, ako ne bo poslana preko pristojnega izvršnega odbora. Dogaja se zelo veliko slučajev, da se invalidi obračajo za razne zadeve kar direktno na središnji odbor. Čisto razumljivo je,

da tam ne morejo poznati položaja vsakega posameznika. Mislimo, da se že vsak član lahko zanese na svoje bližje odbornike, ki gotovo ne bodo odklanjali pojasnila in priporočila zares upravičeni prošnji. Izvršni odbor je že velikokrat opozarjal potom našega glasila in okrožnic, da je treba vse vloge pošiljati preko svojih podružnic. Povdarja, da bo v bodoče strogo gledal na to in vsako pot preko tega zavrnil.

Za invalidski zakon. Z ozirom na to, da ima nova vlada kot prvo točko na programu invalidski zakon, so napravili predstavniki središnjega odbora v Beogradu takoj poset pri novem ministru za socijalno politiko g. dr. Behmen-u. Obrazložili so mu naše mišljenje in zahteve. Minister dr. Behmen je izjavil, da se bo počutil nasrečnejšega, ako se mu posreči spraviti težko vprašanje vojnih žrtev v sklad, kakor zahtevajo interesi države in invalidi. Izjavil je tudi, da bo takoj v sporazumu s središnjim odborom podvzel delo za zakon. To je tudi že storil, ker se je že na novo odpočelo s središnjim odborom pretresati načrt.

Pokojnine v Dalmaciji. »Ratni Invalid« piše, da je delegacija ministrstva financ v Splitu izdala odredbo, da se začasno ustavi sploh vse pokojnine to je onih, ki so bile potom specijalne komisije reducirani in onih, ki sploh niso bili reducirani. Vse ustavitve naj veljajo toliko časa, da bo specijalni invalidski sud odločil o redukcijah. Iz tega postopanja se jasno vidi, v kak namen so se sploh vršila poslovanja specijalnih komisij. Zato, da se iz tega postopanja lahko napravi, kar se hoče. Obstoja pa še nek drugi kričeč slučaj v Dalmaciji. Invalidi mačvanskega sreza niso prejeli že štirinajst mesecev nobene pokojnine. To je preskrba vojnih žrtev, ki je menda ni nikjer več na svetu.

Iz sestanka trafikantov. Zveza tobačnih trafikantov za Slovenijo v Ljubljani nam javlja, da se je vršil dne 7. t. m. sestanek tobačnih trafikantov v Ljubljani, na katerem se je pretresal njihov bedni položaj. Iz posameznih izvajanj se je uvidelo, da je postavljen ta stan, ki sestoja po večini iz vojnih invalidov in vdov zelo potisnjen ob tla, vsled uničujočih vladnih odredb. Polagoma so se ukinjali procenti dobička, ki so znašali pred vojno 10%, danes pa znašajo le polovico, to je 5%. In to še poleg tega, ko je danes k vsaki le količkaj večji trafiki prideljenih po dva ali več upravičencev ter so življenjske razmere zelo otežkočene.

Sestavljena in sprejeta je bila spomenica, s katero se enoglasno zahteva 10% dobiček nazaj vsem trafikantom. Zakaž je bilo to pred vojno mogoče, ko niso bili tobačni izdelki tako dragi.

Postavila se je trojica članov in sicer dva iz Ljubljane ter eden iz Maribora, da gre s spomenico v Beograd intervenirat na monopol-sko direkcijo ter vsa druga merodajna mesta, v svrhu odpomoči današnjemu zares bednemu stanju trafikantov. Tako vendar ne more iti dalje, ker bodo drugače prisiljeni vsi trafikanti popustiti svoj posel. Ali bo mogoče to v dobrobit države? Pomislimo samo, da bo padlo zopet na državno breme zelo veliko vojnih invalidov, ki so najtežji in nezmožni za vsako drugo delo. Upamo vsaj, da bo uprava uvidela in pretehtala položaj v kakršnem se danes nahajajo trafikanti ter ugodila njihovim upravičenim željam. Iz prakse razvidimo, da se malih trafik že nihče več noče polotiti, ker se mu ne splača niti zamuda časa. Tudi je bilo že dosti slučajev, da so nekateri trafike opustili samo iz tega vzroka. Zato pozdravljamo boj trafikantov, po večini naših tovarišev za eksistenčni obstanek. Pripravljeni smo jih vedno iz naše strani podpirati, kar smo že tudi do sedaj vedno storili.

Zveza tobačnih trafikantov pa pozivlja vse tovariše in tovarišice, ki še niso pri njej organizirani, da se takoj organizirajo in v tem pomorejo svoji lastni stanovski borbi. Le v slogi je moč. Vsak naj podpira svoj lastni stan.

Poročilo iz št. Petra v Savinjski dolini. Dne 3. avgusta se je vršil pri tukajšnji podružnici že drugič izredni občni zbor, ki je prav mirno potekel. Slabo vreme je bilo krivo, da ni bila adeležba taka, kakor se je pričakovalo. Nekaj je tudi članov, kakor povsod, da organizacije prej ne poznajo, dokler jim ne teče voda za vrat. Vsa čast pa fistim, ki se zavedajo naše organizacije, kako je potrebna vsem vojnim žrtvam. Ravno sedaj stoji naša ujedinjena troimenska organizacija v težki borbi proti redukciji vojnih žrtev od strani specijalne komisije. Marsikateri prizadeti bo našel v tem oziru v organizaciji svojo pomoč. Vse se ga izogiblje, le organizacija mu nudi pomoč, kakor zdravnik bolniku.

Težke naloge je prevzel tukajšnji novi odbor, pa upamo, da jih bo zmožni urediti s pomočjo izvršnega odbora, ki stoji vsaki vojni žrtvi zmiraj in povsod na strani. Nov odbor se pripravlja na precejšnje blagajniške uspehe. Pripravlja igro »Strah asturije ali spreobrnjenje roparja«. Deluje se na to, da bi se vršila igra v raznih večjih krajih, s pomočjo naklonjenih nam prijateljev. Pozdravljamo nov odbor, ki je bil izvoljen in sicer: Predsednik Uratnik Franc, podpredsednik Šošter Franc, tajnik Lorenčič Alojzij, blagajnik Škafer Jožef, odbornik Antloga Anton. Nadzorni odbor: Grabner, Zupanc in Ocvirk; namestnika Verdev in Likep. Sekcija vdov Lihteneger Ana in Kočevar Antonija; namestnica Svet Ivana.

Deset let po vojni invalidi še vedno zahtevajo, da jim dá vlada in parlament pošten invalidski zakon. Ali gospodi, ki »konsolidira« državo, rastejo trebuhi in nimajo časa za invalidske »malenkosti«.

PRAVILA

Udruženja vojnih invalidov in družin padlih ter umrlih vojakov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

I.

Ime, sedež in cilj.

Čl. 1.

Radi vzajemne pomoči in zaščite svojih interesov, ustanovili so vojni invalidi in družine padlih ter umrlih vojakov svoje udruženje.

Udruženje nosi naziv »Udruženje vojnih invalidov in družin padlih ter umrlih vojakov. Obstoja v vsakem kraju, kjer se uvidi potreba po administrativni razdelitvi države in po predpisih teh pravil.

Središnji odbor je v prestolici.

Pečat udruženja ima v sredini sliko ranjenega borca, okoli slike pa napis »Udruženje vojnih invalidov SHS«. Napis je do polovice površine pečata v cirilici, na drugi polovici pa v latinici.

Poleg pečata ima vsak odbor (organizacija) še štampiljo z označbo odbora (organizacije) in kraja.

Čl. 2.

Udruženje ima namen:

1. da organizira in zbira vse vojne družine padlih in umrlih vojakov radi medsebojne pomoči in zaščite svojih pravic.

2. da pred državnimi in samoupravnimi oblastmi in pri vsaki priliki štiti interese pojedincev, jih zastopa in jim pomaga.

3. da deluje na to, da bo sprejet času primeren invalidski zakon, ki bo dal dovolj oskrbe in sredstev invalidom in družinam padlih in umrlih vojakov za njihovo pridobitno ojačenje ter da skrbi za njegovo pravilno izvrševanje.

4. da skrbi za zgraditev invalidskih zavetišč, bolnic ter ene monumentalne zgradbe v Beogradu — in invalidskega doma — katera bo spomenik naporov in žrtev, katere je doprineslo naše pokolenje za osvoboditev in ujedinjenje.

5. da skrbi za odgojo vojnih sirot — potom naseljevanja, učenja, poljskih del, obrtništva, otvoritve tečajev in strokovnih šol.

6. da otvarja kreditne zavode za invalide in njihove organizacije, proizvodne in konzumne zadruga, organizira in podpre razprodajo invalidskih proizvodov.

7. da energično podpre gospodarsko jačanje invalidov in družin padlih vojakov ter olajšuje nabavo življenjskih in ostalih potrebščin.

8. da daje materialne pomoči invalidom in družinam padlih ter umrlih vojakov, posebno v slučajih bolezni ali smrti ter da skrbi za otvarjanje in zbiranje sredstev v to svrhu.

9. da pridobiva dohodke s prirejanjem zabav, koncertov, predavanj itd. radi sredstev

potrebnih za delo, v enem dnevu v letu »Vidov dan« pa napravi prodajo cvetlic, razglednic, knjig itd.

10. da skrbi za napredovanje in kulturno razvijanje svojih članov ter vzajemo spoznavanje potom predavanj popularnih izdavanj, otvoritvami čitalnic in medsebojnih sestankov.

11. da pri mlajših pokolenjih budi narodno zavest in ponos z opisom del in žrtev, ki jih je doprinesla generacija za cilje narodnega osvobođenja in ujedinjenja in dela v tem cilju za dostojen spomin padlih in umrlih, da vsako leto v sporazumu z ostalimi bojevniškimi udruženji priredi spomin za padlimi in umrlimi borci, svojimi dobrotvorci, ustanovitelji, častnimi ter rednimi člani.

12. da skrbi za sklade in zbirke najemnine invalidom, jih jemlje v svojo oskrbo ter jih upravlja v duhu namena in teh pravil.

13. da deluje za prevzete državnih invalidskih ustanov ter da jih preobrazuje v svoj invalidske produktivne zadruga.

14. da podvzame različne posle radi povečanja svojih dohodkov in zaposlenja invalidov, ali pa sodeluje pri istih. Nižji odbori (organizacije) so podvržene pri tem celokupnem delu kontroli središnjega odbora ter so dolžne voditi vse knjige predvidene po zakonih ter predpisane od središnjega odbora.

15. da išče in drži stalne zveze z vsemi bojevniškimi organizacijami in kulturnimi ustanovami tako v državi, kakor izven države, katere stoje na izvenpolitični in izvenverski osnovi.

16. da skrbi za zdravljenje invalidov v kopalniščih.

Čl. 3.

Invalidsko udruženje bo vsako leto proslavilo svoj invalidski dan Sv. Jurija (Sv. Djordje.)

Čl. 4.

Udruženje dobiva za izpolnjevanje svojih namenov in sicer:

1. pomoč od države in samoupravnih teles.

2. dohodke od zabav, koncertov, prodaje sploh od poslov, ki se bodo opravljali.

3. Podaritve, pomoči, vložke članstva, kakor tudi vse izredne dohodke.

4. 10 odstotkov čistega dobička vseh invalidskih proizvodnih ter ostalih podjetij, ki so ustanovljena za invalide, ali uživajo materialno in moralno podporo invalidskih organizacij.

5. Dohodki od podjetij in poslov, ki jih bo podvzelo udruženje ali pri njih sodelovalo.

6. Pripadki od veliko in maloprodaje tobaka v celi državi, kakor tudi od prodaje srečk državne klasne loterije.

7. Dohodki od vsake druge vrste trgovine, za katero bo dana možnost in izgled, samo, da ne bo škodila ugledu udruženja.

Zato bo središnji odbor izdal specialne pravilnike, po kakem načinu se more ogniti vsake morebitne zlorabe in zagantirati inicjativo, ki je potrebna vsakemu trgovskemu podjetju.

Člani udruženja.

Čl. 5.

Udruženje ima sledeče člane:

a) redne;

b) izedne.

Redni člani morejo biti vse one osebe iz čl. 2 točka 1, ki odgovarjajo s svojimi obveznostmi po teh pravilih.

Člani odborov morejo biti samo vojni invalidi. Med člane družin panlih in umrlih vojakov se prištevajo žene do omožitve, moška deca do polnoletnosti, ženska deca do omožitve, vojne sirote brez očeta in matere do polnoletnosti, roditelji pa do smrti.

Čl. 6.

Pravice in dolžnosti rednih članov:

a) povsod in pri vseh prilikah zastopati ter dostojno braniti interese udruženja.

b) voliti upravo in biti voljeni z ozirom na čl. 5.

c) uživati vse povlastnice,

d) vlagati središnjemu in vsem drugim odborom ter kongresu pismene vloge,

e) prisostvovati invalidskim kongresom ter skupščinam, toda brez pravice predlaganja in debatiranja,

f) strogo se ravnati po pravilih ter se jim pokoravati kakor tudi skupščinskim ter odborovim odločbam.

g) redno plačevati članarino 1 Dinar mesečno, pri vpisu pa plačati 1 Dinar vpisnine za enkrat in vselej. Članarina se vpisuje v invalidske knjižice.

h) spoštovati tovariško čast ter jo braniti.

Čl. 7.

Vsak član udruženja ima pravico nositi invalidski znak ter knjižico, katera je podpisana od tajnika in predsednika središnjega odbora.

Čl. 8.

Članstvo rednega člana preneha:

a) kadar ne plača 6 mesecev članarine,

b) s prostovoljnim izstopom,

c) ako je obsojen za nečastno delo, ali se vda grdemu življenju (kockanju, nemoralnosti, pijančevanju in prosjačenju),

d) ako dela proti interesom udruženja ali zloupotrebuje ugodnosti, prejete od udruženja ali državnih in samoupravnih oblastev.

e) ako izkorišča udruženje v strankarske namene,

f) ako zlouporabi invalidski znak in knjižico.

Člane izključuje središnji odbor po predlogih oblastnih odborov.

Noben član se ne more izključiti, dokler se ne dokaže njegova krivica.

Izključitev se sme izvršiti začasno ali za vedno. Članu, ki je izključen, se odvzame znak in invalidska knjižica, izključitev pa se objavi v glasilu udruženja.

Čl. 9.

Izredni člani so:

Častni člani, veliki dobrotvorci, dobrotvorci, ustanovni člani in podporni člani.

a) Častni član je ona oseba, ki je na predlog središnjega odbora z detajlnim obrazloženjem zaslug izvoljena na kongresu in sicer za izredne zasluge in usluge izvršene napram udruženju.

Predlog za izvolitev častnega člana more staviti tudi najmanj 10 delegatov na kongresu, toda morajo najmanj 10 dni poprej istega predložiti središnjemu odboru.

b) Veliki dobrotvorci so one osebe ali društva, ki plačajo ali se na njih račun položi najmanj 5000 Din.

c) Dobrotvorci so osebe ali društva, ki plačajo ali se na njih račun položi najmanj 1000 Din.

d) Ustanovni člani so osebe ali društva, ki plačajo, ali se na njih račun položi 500 Din.

e) Podporni člani so one osebe, ki plačajo po 60 Din letno na enkrat, ali po odgovarjajočih mesečnih obrokih.

Kdor je bil neprenehoma 10 let podporni član, se ga lahko potem vpiše za ustanovnega člana in prestopi s tem nadaljno plačevanje.

Poprej vpisani veliki dobrotvori, dobrotvori in ustanovni člani ostanejo še nadalje brez ozira na velikost vplačila.

Člani iz inozemstva plačajo po svojem denarju sorazmerne svote.

Čl. 10.

Vsi izredni člani razun podpornih tako poprejšnji kakor poznejši imajo pravico do diplom.

Vse kar je predvideno v čl. 6 za redne člane, velja tudi za izredne.

Izredni člani smejo prisostvovati kongresom, skupščinam in zborovanjem brez pravice aktivnega sodelovanja.

Kongres in letne skupščine.

Čl. 11.

Najvišji organ udruženja vojnih invalidov je državni (središnji) kongres, ki more biti redni ali izredni.

a) Redni kongres se vrši vsako leto o Binkoštih.

b) Izredni kongres, kadar zahteva potreba.

Izredni kongres skliče središnji odbor, upravni ali nadzorni. Središnji odbor je dolžan sklicati izreden kongres tudi na zahtevo nadpolovične večine oblastnih odborov v teku 1 meseca odkar se zahteva. V slučaju, da tega središnji odbor ne stori, skličejo oblastni odbori sami izredni kongres in sicer oni, ki so ga predlagali.

Čl. 12.

Kongres tvorijo delegati organizacij (pododborov). Člani središnjega odbora so polnopravni člani kongresa in sicer devet iz upravnega, pet pa iz nadzornega odbora.

Delegati oblastnih odborov se računajo sorazmerno po številu organiziranega članstva in sicer za vsakih 300 organiziranih članov po en delegat.

To porazdelitev delegatov za kongres vrši plenarna seja središnjega odbora s predstavniki oblastnih odborov vsako leto početkom januarja.

Čl. 13.

Volitev delegatov oblastnih odborov za kongres in njihovih namestnikov se vrši na letnih skupščinah oblastnih odborov. Izvolitev velja za leto dni razen slučajev, ako izredna skupščina razveljavi izvolitev in napravi drugo. Samo izvoljeni delegati (na letnih skupščinah) so polnomočni člani kongresa.

Čl. 14.

Kongres je sklepčen ako je na njem navzočih vsaj ena več kot polovica organizacij (pododborov) ter vsaj en delegat več kot polovica. V slučaju pa, da ni navzočih na kongresu dovoljno število delegatov in organizacij, se skliče drug kongres v roku 15 dni, kateri je sklepčen s tolikimi delegati in organizacijami, kolikor je prisotnih.

Čl. 15.

Kongres se sklicuje pismeno s pozivom v Ratnem invalidu, po možnosti pa tudi v ostalih časopisih. Poziv na kongres se more izvršiti z utrjenim in objasnjenim dnevnim redom mesec dni pred vršitvijo.

Čl. 16.

Redni in izredni kongres otvarja predsednik središnjega odbora. V slučaju pa, da je kongres sklican po nadzornem odboru, ga otvori predsednik nadzornega odbora, ako ga pa skličejo oblastni odbori, ga otvori eden od predsednikov dotičnih odborov.

Vsak kongres se po otvoritvi konstituira: izvoli predsednika, dva tajnika in tri overovatelje zapisnika.

Odločbe kongresa se sprejema z večino.

Čl. 17.

Na kongresu se glasuje javno in sicer v slučaju potrebe poimensko, drugače pa z vstajanjem in sedanjem. Volitev članov središnjega odbora se vrši s tajnim glasovanjem.

Čl. 18.

Ko se kongres konstituira, se vrši izvolitev verifikacijskega odbora, sestojčega iz petih članov, ki pregledajo pooblastila delegatov — predstavnikov in napravijo spisek z naznačenjem, katere odbore predstavljajo ter pet članov odbora za pregled prošenj, predlogov in pritožb.

Spisec delegatov, katera pooblastila so potrjena, podpisuje s člani verifikacijskega odbora tudi predsednik kongresa, potem se pooblastila z izvestjem vred predlože zapisniku kongresa. Vsak delegat na kongresu mora imeti v redu izdano pooblastilo od pristojnega oblastnega odbora.

Čl. 19.

Vsa vprašanja in predlogi poedincev morajo biti dostavljeni središnjemu odboru 10 dni pred kongresom preko pristojnih organizacij (odborov). Vprašanja in predlogi organizacij (odborov) morajo biti istotako dostavljeni 10 dni pred kongresom središnjemu odboru. Biti pa morajo vedno pretresani na seji uprave dotične organizacije (odbora) in izglasovani z nadpolovično večino glasov odbornikov, kar mora biti potrjeno s poverjenim izpiskom iz sejnega zapisnika.

Čl. 20.

Državni invalidski kongres je pristojen:

a) da sprejema in odobrava izvestje središnjega odbora o delu v preteklem letu, o stanju na koncu leta, daje razrešenje za delo in račune v preteklem letu, ako so pravilni, v nasprotnem slučaju odreja osebe, ki bodo podvele nadaljne korake.

b) da rešuje o izmenjavi in popolnitvi pravil.

c) da daje direktivo za program dela središnjega odbora.

d) da odobrava proračun središnjega odbora za tekoče leto.

e) da voli člane središnjega upravnega in nadzornega odbora in

f) da rešuje o vseh predlogih in vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu in pravočasno poslani kongresu v reševanje.

Čl. 21.

Na kongresih se vodi zapisnik po tajnikih, overavajo ga overovatelji zapisnika, podpisuje pa tudi predsednik kongresa.

Vse listine iz kongresa se oddajo središnjemu odboru.

Čl. 22.

Postopanje na izrednem državnem invalidskem kongresu je enako kakor na rednem, le v toliko, da se na njem rešuje samo to, radi česar je sklican.

Letne skupščine.

Čl. 23.

Letne skupščine (občni zbori) so:

a) oblastne, ki se vrše vsako leto do kraja aprila in

b) pododborov, odnosno podružnične, ki se vrše najkasneje do konca marca.

Čl. 24.

Oblastne letne skupščine (občne zборе) sklicujejo člani upravnega in nadzornega oblastnega odbora in predstavniki pododborov, katere izvolijo letne skupščine pododbornikov (podružnic). Na vsakih 100 organiziranih članov se voli po en predstavnik delegat za letno oblastno skupščino ter po en namestnik, katerih izvolitev velja za eno leto, razun slučajev, ako izredna skupščina v teku leta izbere druge. Na vsak presežek 60 organiziranih članov se izvoli še po en delegat.

Čl. 25.

Letne skupščine (občne zборе) pododborov ali podružnic tvorijo vsi organizirani člani v dotičnem odboru.

Sklepčne so, ako je na njih navzočih vsaj en član več kakor polovica organiziranih članov, oblastne skupščine pa so sklepčne, kadar je prisoten vsaj en delegat več kakor polovica in vsaj en pododbor več kakor polovica pododborov dotičnega oblastnega odbora.

Čl. 26.

Skupščine pododborov ali podružnic ter oblastne otvarja predsednik upravnega odbora, izredne pa predsednik odbora, ki jih je sklical, odnosno predstavnik višjega odbora, ako je sklicalo izredno skupščino več organizacij.

Čl. 27.

Skupščine oblastnih odborov, pododborov podružnic volijo iz svoje sredine predsednika, tajnika, dva overovatelja zapisnika in odbor treh oseb, ki vrše pregled pooblastil, prošenj, pritožb in predlogov.

Čl. 28.

Skupščine rešavajo glede izvestja odbora, dajejo razrešenje, odnosno podvzamejo potrebne korake ter odreja osebe za pregled, odobravajo proračun za tekoče leto, rešujejo vse kar je na dnevnem redu, o delu za bodoče leto ter volijo člane upravnega in nadzornega odbora s tajnim glasovanjem.

Vsa ostala glasovanja se vrše javno z vstajanjem in sedanjem, ali poimensko ako reši tako skupščina.

Čl. 29.

Vsaka organizacija kakor vsak organiziran član ima pravico staviti predloge, prošnje in pritožbe na letnih skupščinah tako, da se morajo staviti organizaciji najmanj 10 dni pred skupščino.

Čl. 30.

Upravni odbori, oblastni, odnosno pododbori — podružnice morejo sklicati izredno skupščino, kadar jo odobri višji odbor.

Dve tretjini članov, odnosno pododborov imata pravico zahtevati sklicanje izredne skupščine. Ista pa se more držati le po odobrenju višjega odbora.

Čl. 31.

Vse, kar je omenjeno za redne, velja tudi za izredne skupščine v pogledu načina dela. Redne skupščine oblastnih odborov in pododborov ali podružnic se morajo sklicevati mesec dni poprej ter objaviti njih dnevni red, izredne pa 15 dni pred vršitvijo.

Plenarne seje.

Čl. 32.

Radi notranjih zvez v udruženju ter spoznavanja medsebojnih mišljenj in potreb ter radi rešavanja vprašanj obšega značaja, se vrše trikrat v letu, po potrebi pa tudi večkrat — plenarne seje, na katerih prisostvuje in sklepa cel središnji, upravni odbor in po en predstavnik vsakega oblastnega odbora.

Predstavnik oblastnega odbora odreduje sam oblastni odbor.

Plenarne seje so sklepčne, kadar je na njih zastopan en oblastni odbor več kot polovica.

Čl. 33.

Na plenarnih sejah se rešuje:

- o podelitvi sredstev, katera so na razpolago za gospodarsko jačanje invalidov, trenutne pomoči in pomoči odborom.
- na njih se vrši odrejanje števila delegatov za kongres po čl. 12. teh pravil ter spopolnjevanje članov upravnega in nadzornega središnjega odbora, v kolikor bi bila izpraznjena mesta v teku leta;
- o vseh ekonomskih vprašanjih in potrebah udruženja in invalidov ter vseh vprašanih občegega značaja in
- ožji središnji odbor obvešča plenum o vsem delu za preteklo dobo.

Invalidski odbori (udruženja).

Čl. 34.

Invalidska udruženja so:

- središnji odbor;
- oblastni odbor;
- pododbori — podružnice.

Središnji odbor je glavni upravni, nadzorni in izvršni organ udruženja. Njemu so podrejeni vsi drugi odbori. Za svoje delo daje izvestje plenarnim sejam, a odgovoren je samo rednemu ali izrednemu državnemu kongresu.

Čl. 35.

Središnji odbor sestoji iz upravnega in nadzornega odbora.

Upravni središnji odbor sestoji iz devet članov in pet namestnikov, nadzorni pa iz pet članov in treh namestnikov.

Člane središnjega odbora, upravnega in nadzornega voli kongres s tajnim glasovanjem. Vsako leto izstopa iz uprave polovica članov. Prvo leto izstopa polovica potom žrebanja, nato pa vedno po času izvolitve. Člani, ki potegnejo žreb morejo biti ponovno izvoljeni.

Člani središnjega odbora, upravnega in nadzornega morajo stalno stanovati v Beogradu, toda ne morejo biti uradniki centralne uprave. Predsednik središnjega upravnega odbora mora biti invalid - borec.

Čl. 36.

Člani upravnega odbora volijo iz svoje srede predsednika, podpredsednika in tajnika. Ostali člani ne morejo imeti položaja plačanih funkcionarjev v udruženju.

Čl. 37.

Na sejah upravnega odbora se sklepa z navadno večino glasov. V slučaju enakosti glasov odloča glas predsednika.

Čl. 38.

Vsak član središnjega odbora je dolžan, da se udeležuje redno in točno sej, katere sklicuje pisмено predsednik upravnega odbora.

Kdor se ne udeleži petih sej in ne upraviči izostankov, prestane biti sam ob sebi član.

Čl. 39.

Kot najvišji upravni, nadzorni in izvršni organ je središnji odbor, ki je administrativno tehnično telo za stike med državnimi oblastmi in organizacijo. On je centrala in najvišji predstavnik invalidov cele države. Njegova naloga je:

- da skrbi in gleda, da se invalidski zakon točno izvršuje;
- da izvršuje program dela udruženja;
- da izvršuje vse sklepe kongresa in plenarnih sej;
- da skrbi za izvajanje teh pravil;
- da sestavlja proračun udruženja in ga predlaga kongresu v odobrenje ter odobrava ali odklanja izredne izdatke oblastnih odborov;
- da skrbi in uporablja vse moči, da se invalidi organizirajo, napredujejo in ojačajo, da morejo stati v borbi za svoje pravice;
- da vodi celokupno statistiko invalidov in njihovih rodbin;
- da vrši in skliče državni kongres in pravi zanj ves materijal;
- da sklicuje in odobrava sklicanje rednih in izrednih oblastnih skupščin in
- da izdela vse pravilnike in navodila, ki so potrebni k tem pravilom in jih odobri plenarna seja.

Čl. 40.

Za izvršitev poslov, ki spadajo v pristojnost središnjega odbora ima nastavljen plačano tehnično osebje, kateremu odreja delo in dolžnosti predsednik upravnega odbora. Celokupno delo

tehničnega osebja je predložiti predsedniku, kateri ga daje odborovim sejam na razpravljanje in odobrenje. Poleg tehničnega osebja ima središnji odbor po potrebi tudi stalne inšpektorje, ki vrše inšpekcijo po organizacijah cele države po naredbi in navodilih upravnega ali nadzornega odbora.

Poleg inšpektorjev lahko središnji odbor pošilja tudi svoje člane odbora kot delegate, ako je potrebno.

Plače uradnikov, inšpektorjev in slug odreja središnji odbor v mejah v proračunu predvidenega kredita, kakor tudi dnevnice članom delegatom središnjega odbora.

Čl. 41.

Dolžnosti in pravice predsednika središnjega odbora so:

- da v vseh slučajih zastopa udruženje in v njegovem imenu odreja vse, kar je potrebno v korist udruženja, a to v sporazumu in s pomočjo središnjega upravnega odbora, ali v konkretnih slučajih imenuje sebi namestnika;
- da upravlja vse posle, ki se vrše v udruženju, dajoč direktive vsemu osebju. Vse plačljivo osebje nastavlja predsednik, v prvi vrsti iz invalidov in rodbin padlih, ki so mu v disciplinskem oziru neposredno podrejeni. Nezažljivo in nevestno osebje ima pravico kaznovati, v skrajnem slučaju pa tudi odpustiti. O nastavljanju in odpustanju osebja obvešča odbor na seji;
- da po potrebi sklicuje izvanredne seje upravnega odbora;
- da predseduje na vseh rednih in izrednih sejah;
- da odreja izplačevanje in podpisuje račune skupno z blagajnikom;
- da skrbi in kontrolira, da se vsi sejni sklepi izvrše;
- da odreja izplačila izdatkov do 500 Din za kar tudi odgovarja. Za izplačilo višjih zneskov išče predidno odobrenje upravnega odbora v nujnih slučajih lahko naknadno;
- podpisuje rešitve (pošto.)
- predsednik je plačan. Njegova plača se odreja potom proračuna vsako leto.

Čl. 42.

Dolžnosti in pravice podpredsednika:

Da v vsem zastopa predsednika v slučaju potrebe, boleznii ali odsotnosti ter o svojem delu kot zastopnik obvešča seje.

V slučaju nemožnosti in zadržka, da zastopa predsednika, središnji odbor ali tudi sam predsednik odredi enega izmed članov odbora, da zastopa predsednika.

Podpredsednik je plačan, ako vrši dolžnost predsednika več kot 15 dni. Tudi njegova plača se odreja s proračunom.

Čl. 43.

Dolžnosti in pravice tajnika:

a) da nadzira pisarno udruženja ter uradništvo, katero mu je neposredno podrejeno in da s predsednikom v sporazumu odklanja vse, kar bi ne odgovarjalo ugledu in interesu udruženja;

b) da sopedpisuje ves spisovni materijal, izvzemši finančnega, katerega sopedpisuje blagajnik;

- da v vsem pomaga predsedniku;
- da vodi zapisnike sej in
- da je odgovoren za red in vse delo v pisarni, kakor tudi za točno in brzo poslovanje.

Čl. 44.

Dolžnosti in pravice članov upravnega odbora:

a) da pazno spremljajo vse poslovanje udruženja in pomagajo predsedniku v delu za čim hitrejši in brzi razvitek udruženja.

b) da prihajajo redno k sejam in na istih sklepajo o delu in pravcu udruženja, odobravajo potrebne kredite ter se tudi izven udruženja zavzemajo, da v vsakem ugodnem momentu koristijo bodisi moralno ali materijalno svoji organizaciji.

Čl. 45.

Dolžnosti in pravice nadzornega odbora:

a) da po potrebi sam sklicuje svoje seje,

b) da prisostvuje sejam upravnega odbora ter plenarnim sejam s pravicami debatiranja, toda ne reševanja;

c) da strogo spremlja delo udruženja v materijalnem oziru ter preprečuje nepravilnosti ali zlorabe;

d) da v slučaju nepravilnosti in nereda od strani koga člana upravnega odbora takoj po svojem predsedniku zahteva od predsednika upravnega odbora sklicanje seje. V slučaju, da predsednik upravnega odbora ne skliče seje v petih dneh, jo skliče predsednik nadzornega odbora;

e) da v slučaju velike zlorabe, neutemeljenosti in nepravilnosti v delu upravnega odbora v materijalnem oziru, sklicuje izredni kongres v roku treh dni, kateri se ima potem vršiti tekom 15 dni od dneva sklicanja, za katero postopanje sprejema popolno odgovornost. Eventualno more tudi ustaviti delo v materijalnem oziru;

f) da mora vsak mesec pregledati društvene knjige ter overiti v njih rednosti ali ugotoviti nerednosti ter zahtevati popravek, v nasprotnem slučaju pa postopati po točkah d in e;

g) da po inšpektorjih udruženja vrši nadzorovanje po odborih v materijalnem oziru v sporazumu z upravnim odborom;

h) da je navzoč pri izdelavi proračuna za idočee leto, ki se predloži kongresu;

i) ako nadzorni odbor ne izvrši pregleda knjig in računov vsak mesec, nosi polno odgovornost za eventualne nepravilnosti.

Čl. 46.

Člani nadzornega odbora izvolijo iz svoje srede predsednika in tajnika, v slučaju odsotnosti odredi predsednik nadzornega odbora sebi namestnika.

Čl. 47.

Središnji odbor je centrala in najvišja organizacija invalidov v državi, zato so dolžni vsi drugi odbori, da so mu podrejeni ter da se obračajo nanj za vsako stvar, ki prestopi mejo njihove pristojnosti. Zato mora na vseh oblastnih skupščinah prisostvovati po en delegat središnjega odbora, na skupščinah pododborov — podružnic pa delegat oblastnega odbora.

Oblastni odbori, pododbori — podružnice.

Čl. 48.

V vsaki oblasti je oblastni odbor, ali pa se moreta dve ali več oblasti med seboj sporazumeti, da imajo en odbor.

Pododbori — podružnice se morejo ustanovljati v vsakem kraju, kjer je najmanj 100 organiziranih invalidov ali pripadnikov padlih ali umrlih vojakov. Ako v katerem kraju ni dovolj članov za sestavo odbora, se morajo člani grupirati.

Pododbori — podružnice morejo držati zvezu s poedinimi kraji, kjer se ne morejo ustanoviti lastni odbori radi pomanjkanja članstva, preko poverjenikov.

Čl. 49.

Upravni odbori oblastnih odborov sestojajo iz sedmih članov in treh namestnikov, nadzorni pa iz petih članov in treh namestnikov, kateri se volijo na letnih skupščinah s tajnim glasovanjem.

Upravni odbori pododborov — podružnic sestojajo iz petih članov in treh namestnikov, nadzorni pa iz treh članov in dveh namestnikov.

Člani upravnega in nadzornega odbora volijo iz svoje sredine predsednika in tajnika.

Upravni in nadzorni odbori oblastnih odborov in pododborov — podružnic se morejo izpopolnjevati do polovice članov na svojih sejah.

Čl. 50.

Člani upravnega in nadzornega odbora se volijo iz krajev sedišča odbora, pri podružnicah pa tudi iz neposredne bližine.

Pristojnost in dolžnost dela upravnega in nadzornega odbora oblastnih odborov ter pododborov ali podružnic je v pogledu na njihove teritorije ista kakor pri središnjem odboru za celo državo.

Oblastni odbori, pododbori, podružnice imajo polno inicijativo dela za svoje teritorije po predpisih teh pravil.

Čl. 51.

Oblastni odbori, pododbori — podružnice imajo potrebno plačano osebje predvideno v finančnem pravilniku čl. ..., plače odreja upravni odbor v mejah predvidenega proračuna.

Kazni in sodišča.

Čl. 52.

Vsak odbor, ki se ne bi držal teh pravil ali se ne bi pokoraval odločbam kongresa in

skupščin, ne bi izvrševal naredb svojih višjih odborov, zapade kazni svojega oblastnega ali središnjega odbora. Kazen, izrečeno po oblastnem odboru, odobruje, popravlja ali ukinja središnji odbor.

V slučaju potrebe ima višji odbor pravico sklicati izredni zbor, ki sprejme odločbo, kaj naj se podvzame napram članom uprave, ki so za tako delo odgovorni. Ako izredni zbor solidira s prejšnjo upravo, katere delo je protivno tem pravilom in interesom udruženja, mora središnji odbor na plenarni seji izključiti tako organizacijo iz udruženja.

Kazni se objavljajo rednemu kongresu, kateremu se ima posamezni odbor pravico pritožiti.

Čl. 53.

Za osebna nasprotstva poedinih članov med seboj se sestavi pri vsakem odboru po potrebi častno razsodišče, katero izreče po zadosti razvidnem položaju odločbo, katera se dostavi višjemu odboru v odobrenje. Pritožba proti odločbi častnega razsodišča se vloga preko svojega odbora, ki je sestavljen častno razsodišče, nadrejenemu odboru v roku petih dni priobčitev. Odločba višjega odbora je izvršljiva.

Krivica, katero izreče častno razsodišče se mora popraviti in krivec pozvati na zaslišanje.

Kazen more biti: odvzete beneficij za omejen čas ali izključenje, katero se mora predložiti plenarni seji središnjega odbora v odobrenje.

Dohodki in izdatki.

Čl. 54.

Vsak odbor mora voditi knjigo dohodkov in izdatkov in na tej podlagi sestavljati proračun za leto naprej. Pododbori — podružnice morajo svoje proračune pošiljati oblastnim odborom, a oblastni odbori središnjemu odboru, središnji odbor pa kongresu.

Poleg rednega proračuna se more porabiti v letu od izrednih dohodkov še: podružnični odbori 25% od izrednih svojih dohodkov, oblastni odbori 30% svojih izrednih dohodkov, središnji odbor pa 50% svojih izrednih dohodkov. Preko te porabe so odgovorni kongresu, odnosno svojim višjim odborom. Vsak odbor, ki ne predloži pravočasno zaključenih računov, bilance in proračuna višjemu odboru, izgubi pravico na vsako pomoč in beneficijo, dokler ne zadosti dolžnosti.

Čl. 55.

Neposredno nadzorovanje nad blagajno vrši predsednik upravnega odbora, ki je naredbodajalec, nad celokupnim materijalnim delom, knjigami in računi pa nadzorni odbor.

Čl. 56.

Vsak odbor razpolaga s svojo imovino, dohodki in volili, ki so napravljeni zanj, v skladu z zakoni, temi pravili in finančnim pravilnikom.

Subvencije samoupravnih teles pripadajo odboru, katerim so dane, državna subvencija se deli sorazmerno po številu organiziranih članov ter potrebam krajev, odnosno se daje na kreditne in produktivne ustanove. Od državne subvencije pripada središnjemu odboru 10%. Vsi odbori so dolžni dajati del svojih dohodkov višjim odborom in sicer: pododbori — podružnice 20% oblastnim odborom, oblastni odbori pa 10% središnjemu odboru od čistih dohodkov.

Čl. 57.

Računsko leto počne 1. januarja ter konča 31. decembra vsakega leta.

Proračun vsakega pododbora — podružnice mora biti poslan oblastnemu odboru do konca marca, proračun oblastnega odbora mora biti gotov in poslan središnjemu odboru do 15. aprila, proračun središnjega odbora pa gotov do 1. maja po preteku vsakega računskega leta. Pododbori — podružnice predložijo završene račune in bilance oblastnemu odboru na pregled in odobrenje, oblastni odbori pa jih morajo poslati središnjemu odboru najkasneje do 10. januarja za preteklo leto. V slučaju nepravilnosti so dolžni pristojni odbori podvzeti vse mere za rešitev imovine in kaznovanje krivcev. Središnji odbor predloži svoj zaključen račun in bilanco kongresu v odobrenje. Ves presežek dohodkov na koncu računskega leta se unese v glavnico dotičnega odbora.

Obče odredbe in prehodna določila.

Čl. 58.

Radi zlorab nima nikdo pravice brez odobrenja in pristanka udruženja prirejevati zaba-

ve, koncerte, izdajati knjige, slike in temu podobne stvari v korist invalidov, ali zbirati dohodke za invalide in družine padlih.

Prepoved se bo zahtevala zakonskim pottom.

Čl. 59.

Udruženje izdaja svoje glasilo »Vojni invalid«, ki bo sredstvo vzajemnega obveščavanja, dajanja navodil, širjenja udruženja ter medsebojnega spoznavanja. Vsak odbor je dolžan obvezno prejemati list, vsak član pa po možnosti. Odbori so dolžni, da zbirajo čim večje število naročnikov med invalidi in prijatelji.

Detajlni pravilnik o urejevanju lista bo predpisal središnji odbor potem plenarne seje.

List urejuje plačan urednik, v dogovoru s predsednikom središnjega odbora ter še enim članom, ki je za to odrejen, vsi trije pa obrazujejo redakcijski odbor.

Čl. 60.

Udruženje vojnih invalidov ter družin padlih in umrlih vojakov prestane eksistirati, kadar reši to državni kongres, ki je nalašč za to sklican od dveh tretjin članov ali kadar pade število članov pod 1000. V slučaju prestanka se odda kapital udruženja upravi fondov s tem, da se ima predati zopet udruženju vojnih invalidov, ako bi se ustanovilo ponovno po teh pravilih.

Imovina posameznih pododborov — podružnic, ako nehalo obstojati se odda pristojnemu oblastnemu odboru, imovina oblastnega odbora pa najbližjemu drugemu oblastnemu odboru.

Čl. 61.

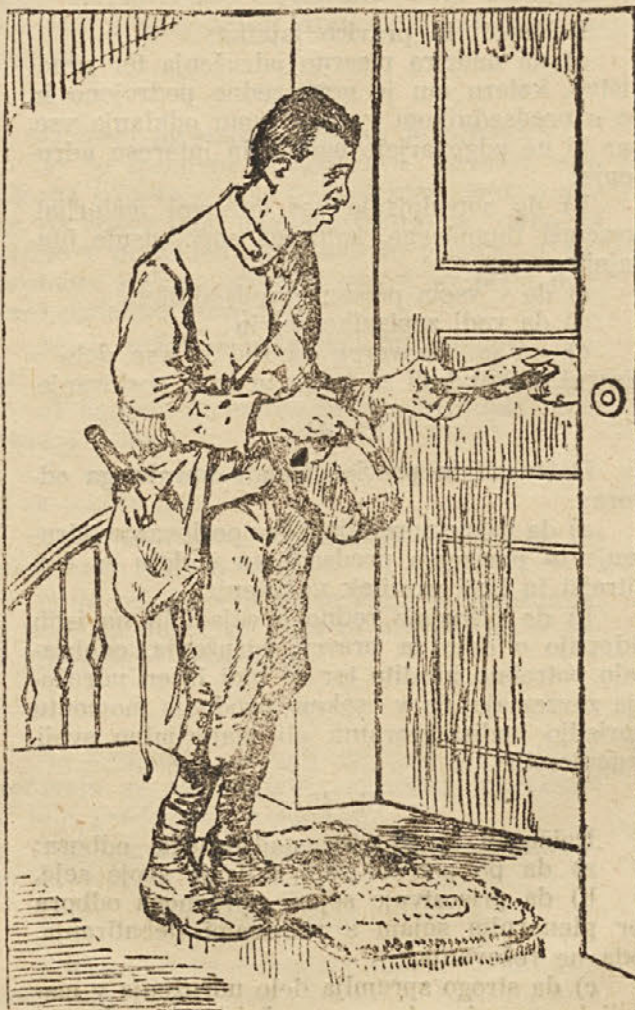
Izvršni odbori ostanejo še nadalje ter velja delokrog njihovega dela za cele teritorije, v kolikor se ne bodo formirali oblastni odbori z istimi pravicami in dolžnostmi, kakor do sedaj. O delokrogu dela izvršnih odborov in njihovih pravic bo rešil naslednji kongres.

Delegati izvoljeni za kongres ostanejo še nadalje delegati za celo leto, v kolikor ne bi bile napravljene izmenjave na izrednih skupščinah.

*

Predstoječi načrt pravil se objavlja podružnicam po sklepu zadnjega kongresa in plenarne seje radi tega, da ga prouče, predelajo po svojih željah in stavijo izvršnemu odboru vse spremembe, katere bo treba zastopati pri sprejemanju teh pravil. Pripomni se tudi, da se je radi tega načrta sedanja številka našega glasila za par dni zakasnila.

Državo »konsolidirajo« razni ministri in stranke, invalidu pa mole košček plesnivega kruha.

Razno.

Kuhanje kave pri različnih narodih.

Slavnoznani »mokka«, ki raste v gorovju južne Arabije in ki pride le redkokdaj v evropejske želodce, se pripravlja sledeče: Za eno čašo se vzame približno 30 gramov pražene in stolčene kave. Kavin prah se položi v platneno vrečico, katero se z lesenim predmetom stisne v posodi, v kateri se namerava kuhati kavo. Potem se vliva v vrečico mrzlo, ne vročo, vodo v malih množinah, dokler ne pride vsa tekočina skozi. Končno se filtrat skuha in pijača je gotova. Mrzla voda vzame iz zdrobljene kave le aromatične in dražilne snovi, ne pa grenkih, ki so razstopne le v vroči vodi.

Najnavadnejši način pripravljanja kave je pri Arabcih sledeči: Kavina zrna hitro spečejo in potem zdrobijo v lesenih ali pa v kamenitih možnarjih. Zdrobljeno kavo segrevajo nato v pločevinasti posodi, dokler ne zadiši močneje, nakar jo polijejo z malo vrele vode. Nato postavijo posodico z gosto kavino tekočino, katero mešajo neprestano, na žarečo pločevino. Ko se pokažejo v posodici pene, vlijejo tekočino z vsedlino vred v čašo. Kava sme sicer na žareči pločevini pokazati pene, ne sme pa zavreti, ker izgubi kava pri vrenju nazfnejši aroma, ki se nahaja v kavi v obliki hlapljivega eteričnega olja, t. zv. kaffeota. Kavina zrna imajo 8 do 10 odstotkov »kaffeota«, katerega pa že pri praženju izgine polovica. — V vzhodni Indiji, kjer rastejo najboljše kavine vrste svetovnega trga, n. pr. »Java«, »Mandheling«, »Menado« itd., kuhajo bogati domačini posebno v kavinih plantajah kavo takole: Tudi v teh krajih, kakor v Arabiji polagajo kavin prah v platnena cedilca, ter spuščajo skozi mrzlo vodo v malih množinah. Ako hočejo dobiti močno kavo vlijejo v cedilce malo vode, ako pa hočejo dobiti šibko kavo pa narobe. Ta kavin ekstrakt pripravijo par dni pred uporabo. V čaše ga vlijejo le toliko, da je dno pokrito. V ostali del čaše vlijejo mleko ter dobijo na ta način zelo aromatično pijačo.

Našim gospodinjam bi bilo priporočati sledeče: Zmleto kavo je vreči v že vrelo vodo. Tekočina se ne sme izpostaviti več močnejši toploti, ampak se le malo segreje. Ko se prikažejo na površini bele pene, se posoda odstavi in kava je gotova. Napačno je pustiti kavo še enkrat vreti, ker trpi s tem na aromi. Da se doseže pri kavi zelo prijeten okus je priporočati, da se doda vodi v kateri se namerava kava kuhati, malo kuhinjske soli. Množina kuhinjske soli ne sme presegati devetine teže zmlete kave.

Da izboljšajo zemeljske soli kavin okus so prvi spoznali Nizozemci. Oni uporabljajo za kuhanje kave celo mineralno vodo. Turški sladkosnedeži uporabljajo vedno kuhinjsko sol pri kuhanju kave.

Pred vsem si morajo zapomniti naše gospodinje, da nadaljnje kuhanje kave potem, ko se je dodalo vreli vodi kavin prašek, vzame kavi aromatične snovi ter ji podeli grenak okus.

Na Angleškem imajo navado, da mešajo beljak (jajčni) z kavinim praškom toliko časa, da dobijo nekako kroglo, ki jo vržejo v posodo z vrelo vodo. Potem pustijo kavo eno uro pri miru. Malo pred uporabo jo segrejejo ter pazijo pri tem, da ne zavre. Na ta način dobijo zelo močno in nenavadno bistro in čisto kavo.

*

Pet mesecev zapora za en poljub. Ernest Cnox, vrtnar v predmestju Londona, je bil obsojen na pet mesecev zapora, ker je zlezal ponoči skozi okno svojega soseda in poljubil njegovo hčer, ki je ležala v postelji. Strogi sodnik je rekel ognjevitemu zaljublencu v utemeljitvi razsodbe: »Vi ste gnjusen stvor na telesu človeške družbe in vas morajo zato kolikor mogoče dolgo držati daleč od dostojnih ljudi!«

Ubogi vojni minister na razpoloženju. Bivši vojni minister v Karolyjevi vladi na Madžarskem, Albert Bartha, mora voditi civilno pravdo. Ker pa nima sredstev, da bi si najel odvetnika, je prosil budimpeštanski magistrat za ubožno izpričevalo, na podlagi katerega bi dobil zastoj odvetniško pomoč. Magistrat je potrdil, »da ne zasluži Albert Bartha, vojni minister na razpoloženju, nič več, kot znaša običajna mezda dninarja.«

Odgovorni urednik: Ivan Vuk.
Tisk tiskarne Makso Hrovatin, Ljubljana.